

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

Шановні студенти!

Подолання глобальних викликів, які постають сьогодні перед суспільством (досягнення Цілей сталого розвитку, пандемія COVID-19) потребують колективних свідомих дій. Вивчаючи дисципліну «Громадянська освіта», ви будете брати участь у створенні свого навчального середовища, вчитися ефективно діяти та відчувати власну належність до громади, розуміти європейські цінності, планувати проекти соціальної дії. Ви здобудете досвід спільної роботи та взаємного оцінювання – ваша участь у розподілі балів, які отримала група, безпосередньо вплине на вашу оцінку.

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Громадянська освіта					
2.	Факультет/кафедра	Юридичний ф-т кафедра ДПД та українознавства, Факультет ЕІМ кафедра менеджменту					
3.	Статус ОК	Обов'язковий					
4.	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	ОП «Туризм», 242 Туризм					
5.	ОК може бути запропонований для (затверджується для авторських ОК)	-					
6.	Рівень НРК	6 рівень НРК					
7.	Семестр та тривалість вивчення	2 семестр, 18 тижнів					
8.	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС					
9.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)					
		Лекційні	Семінарські		Лабораторні		Самостійна робота
			денна	заочна	денна	заочна	
Блок 1	14	2	16	2	-	45	71
Блок 2	16	2	14	2	-	45	71
10.	Мова навчання	Українська					
11.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Рожкова Л.І., к.і.н., доцент					
		Скляр І.Д., к.е.н., доцент					
11.	Контактна інформація	Рожкова Л.І., aluda-6619@ukr.net , ауд. 236 головного корпусу					
		Скляр І.Д., educator.ctted@gmail.com , ауд. 229 головного корпусу					
12.	Загальний опис освітнього компонента	В основу дисципліни покладено завдання та принципи, визначені Концепцією розвитку громадянської освіти (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text).					

	та підходи, що передбачають послання теоретичного навчання та тренінгу. Дисципліна являє собою інтегрований курс, що поєднує: • Блок 1 (викладач Рожкова Л.І.), що спрямований на системну підготовку студентів до суспільного життя в умовах демократії, глобалізаційних та євроінтеграційних процесів, шляхом розвитку громадянських чеснот (норм, установок, цінностей та якостей, притаманні громадянину демократичного суспільства), громадянських знань та умінь, на основі яких формується досвід участі у соціально-політичному житті–1 модуль. • Блок 2 (викладач Скляр І.Д.), що спрямований на формування у студентів громадянських, лідерських компетентностей, здатності до діалогу, уміння спільно формувати проекти соціальної дії (побудованій на основі програми «Активні громадяни» Британської Ради) – 2 модуль Дисципліна дозволяє розвинути відповідальність за власне навчання, а також такі соціальні навички (soft skills) як: уміння працювати в команді, управляти проектами, навички презентації та ведення дискусії, креативність.
13.	Мета освітнього компонента Метою дисципліни є розвиток у студентів громадянських компетентностей, що дасть їм змогу краще розуміти та реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
14.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП Компетентності, розвинені на дисципліні, необхідні для вивчення багатьох освітніх компонентів професійної підготовки, в тому числі виробничої практики та кваліфікаційної роботи.
15.	Політика академічної доброчесності У разі, якщо студент(и) здає(ють) роботу іншого студента(тів) як свою власну, така робота анулюється і виконується повторно. У разі списування – повторне складання відповідного завдання.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК			Як оцінюється
	ПР14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.	ПР16. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.	ПР17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.	
ДРН1. Знати права і свободи людини та громадянина, міжнародні та національні стандарти у сфері захисту прав людини, володіти механізмами їх реалізації; аналізувати соціальну структуру суспільства та прояви суспільної багатоманітності, вміти протистояти різним формам дискримінації, виявляти толерантність.	X	X	X	Доповідь, обговорення, опитування, робота в групах, дискусія, тест множинного вибору
ДРН2. Знати устрій демократичної держави; форми політичної участі громадян в житті держави; особливості функціонування громадянського суспільства та його взаємозв'язок із державою; брати активну участь у суспільно-політичному житті громадянського суспільства та держави.	X	X	X	Підготовка доповіді з мультимедійною презентацією, тест множинного вибору
ДРН3. Знати особливості розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Засвоєння світового досвіду демократичного громадянства та його застосування в суспільно-політичному житті.	X	X	X	Проведення вікторини, тест множинного вибору
ДРН 4. Ідентифікувати щонайменше 2 проблеми, що стосуються сфери				Есе, тест множинного

<p>майбутньої професійної діяльності, які потребують вирішення у контексті Цілей сталого розвитку.</p>			X	вибору
<p>ДРН 5 планувати та презентувати проекти соціальної дії як самостійно, так і як член команди, усвідомлюючи свій внесок та відповідальність за результати.</p>		X	X	Командна презентація та захист проекту соціальної дії
<p>ДРН 6. Розуміти діалог як процес трансформації і вирішення конфліктів, надавати зворотній зв'язок</p>	X	X	X	Захист проекту, тест множинного вибору
<p>ДРН 7. Формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату.</p>	X	X	X	Груповий проект соціальної дії Презентація проекту + взаємне оцінювання + самооцінювання

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу										Рекомендована література	
	Аудиторна робота					Самостійна робота						
	Лк		П.з / семін. з		Лаб. з.	ден		заоч		ден		заоч
	ден	заоч	ден	заоч	ден	заоч	ден	заоч	ден	заоч		
БЛОК 1												
Тема 1.1. Права і свободи людини Основоположні права і свободи людини. Класифікація прав людини. Національні механізми захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини.	2	2	2	2	-	6	8	1, 3, 6, 7, 17, 27, 28				
Тема 1.2. Суспільна багатоманітність Суспільство та його структура. Соціалізація людини та суспільні цінності. Дискримінація: форми та прояви.	2	2	2	2	-	6	8	6, 7, 19, 24, 29				
Тема 1.3. Демократична держава Ознаки і функції держави. Устрій демократичної держави. Демократія (виникнення, зміст, форми). Правова держава та її основні принципи.	2	4			-	6	12	4, 6, 7, 8, 16				
Тема 1.4. Політична участь громадян в житті держави Політична участь, її види та форми. Вибори як форма народовладдя. Політичні партії та їх роль у демократичній державі.	2	2			-	7	10	4, 7, 12, 16, 21				
Тема 1.5. Громадянське суспільство Громадянське суспільство та його функції. Громадські рухи та організації. Громадянське суспільство та правова держава.	2	4			-	3	12	4, 7, 16, 22, 23, 26				
Тема 1.6. Міжнародні відносини Міжнародні відносини: поняття, суб'єкти, форми і принципи. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин. Глобалізація як провідна тенденція у розвитку міжнародних відносин.	2	2			-	7	10	7, 9, 12, 16, 20				
Тема 1.7. Україна в інтеграційних процесах Участь України в діяльності міжнародних організацій. Європейська інтеграція України. Перспективи вступу України в НАТО.	2	2			-	7	11	7, 9, 12, 16, 25				
Всього	14	2	16	2	-	45	71					
БЛОК 2												

<p>Тема 2.1 Цілі сталого розвитку: глобальні виклики та завдання.</p> <p>Міждисциплінарні концепції та теорії, що лежать в основі сталого розвитку. Походження, розвиток та ідея глобальних Цілей сталого розвитку (ЦСР), основні «опори» та взаємозв'язки між цілями. ЦСР та суспільство: забезпечення стійкості та первинних потреб у суспільстві. Реалізація ЦСР в Україні.</p>	4	2	4	-	10	18	5; 31; 32
<p>Тема 2.2. Основи менеджменту проєктів соціальної дії</p> <p>Поняття проєкту та проєкту соціальної дії. 4 кроки планування. Основи аналізу зацікавлених сторін. Виявлення та аналіз проблем. Логічна модель (рамка). Постановка цілей і завдань проєкту. Визначення заходів. Складання бюджету проєкту. Моніторинг та оцінка проєкту. Основи аналізу ризиків.</p>	6	6	-	-	16	26	10; 35
<p>Тема 2.3 Ідентичність та культура</p> <p>Поняття ідентичності, способи формування і вираження ідентичностей і культур, їх змін і зв'язків між ними. Важливість поваги до ідентичності. Способи вираження ідентичності. Типи зв'язків між культурами. Повага до інших поглядів.</p>	2	2	2	-	8	12	11; 13; 34
<p>Тема 2.4 Міжкультурний діалог</p> <p>Розуміння діалогу, як і в яких ситуаціях він застосовується. Мета та принципи діалогу. Як підтримувати діалог та обмінюватися досвідом в процесі діалогу. Навички і методики ведення діалогу: слухання, формулювання запитань, діалог у сфері громадського розвитку, діалог у нестабільних громадах. Діалог як засіб навчання й обміну досвідом.</p>	4	2	-	-	11	15	13; 15; 33; 34
<p>Всього</p>	16	2	14	2	-	45	71

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	К-сть годин		Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	К-сть годин	
		денна	заочна		денна	заочна
БЛОК 1						
ДРН1. Знати права і свободи людини та громадянина, міжнародні та національні стандарти у сфері захисту прав людини, володіти механізмами їх реалізації; аналізувати соціальну структуру суспільства та прояви суспільної багатоманітності, вміти протистояти різним формам дискримінації, виявляти толерантність.	Проведення лекційних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем Модерування дискусії за результатами доповідей Проведення опитування	8	4	Підготовка матеріалів для доповіді, обговорення, дискусії; Підготовка до опитування. Тест можинного вибору	12	16
ДРН2. Знати устрій демократичної держави; форми політичної участі громадян в житті держави; особливості функціонування громадянського суспільства та його взаємозв'язок із державою; брати активну участь у суспільно-політичному житті громадянського суспільства та держави.	Модерування дискусії за результатами доповідей Проведення опитування Консультації Перевірка мультимедійних презентацій	14		Підготовка матеріалів для доповіді з мультимедійною презентацією. Підготовка до тестування (тест можинного вибору) Тест можинного вибору	19	34
ДРН3. Знати особливості розвитку відносин між Україною та Європейським Союзом у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів. Засвоєння світового досвіду демократичного громадянства та його застосування в суспільно-політичному житті.	Проведення вікторини	8		Підготовка вікторини Тест можинного вибору	14	21

БЛОК 2						
ДРН 4. Ідентифікувати щонайменше 2 проблеми, що стосуються сфери майбутньої професійної діяльності, які потребують вирішення у контексті Цілей сталого розвитку.	Мультимедійна лекція Дискусія Симуляція Метод кейсів(casesstudy)	8	2	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Бібліотечне дослідження проблеми	14	18
ДРН 5. Планувати та презентувати проекти соціальної дії як самостійно, так і як член команди, усвідомлюючи свій внесок та відповідальність за результати.	Мультимедійна лекція Метод кейсів Мозковий штурм Робота на практичних заняттях Тренінгова вправа («Визначення пріоритетів») Консультації викладача	12		Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Взаємне навчання (peer to peer learning) Робота в малих групах (формування ідеї проєкту, ідентифікація, формування логічної моделі, розробка бюджету проєкту, підготовка презентації)	16	26
ДРН 6. Розуміти діалог як процесу трансформації і вирішення конфліктів надавати зворотній зв'язок	Мультимедійна лекція, лекція-дискусія, перевернутий клас Метод кейсів(casesstudy) Тренінгова вправа («Надаємо зворотній зв'язок»)	6	2	Читання (опрацювання теоретичного матеріалу) Робота в малих групах Взаємне навчання (peer to peer learning)	16	12
ДРН 7. Формувати справедливі процедури участі та колективного прийняття рішень, співпрацювати між собою, оцінювати власний внесок та внесок кожного члена групи у досягнення результату	Мультимедійна лекція Тренінгова вправа («Слухання на трьох рівнях») Позитивно орієнтоване дослідження (ренінгові вправа),	4		Читання (опрацювання теоретичного матеріалу)	14	15
ВСЬОГО		60	8		90	142

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (не передбачено)

5.2. СУМАТИВНЕ ОЦІНЮВАННЯ

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання з дисципліни передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Блок 1			
1.	Практичне завдання до теми 2. Суспільна багатоманітність. Дискусія.	5 балів	3-й тижня
2.	Практичне завдання до теми 4. Демократична держава. Дискусія.	5 балів	6-й тиждень
3.	Атестація (тест множинного вибору)	15 балів	відповідно до графіка навчального процесу
4.	Практичне завдання до теми 5. Громадянське суспільство. Виступи з доповідями.	5 балів	9-й тиждень
5.	Практичне завдання до теми 7. Україна в інтеграційних процесах. Вікторина.	10 балів	12-й тиждень
6.	Тестування за опрацьованими темами (тест множинного вибору)	10 балів	15-й тиждень
	Всього	50 балів	
Блок 2			
1.	Есе	10 балів	10-й тиждень
2.	Груповий проєкт (3-5 осіб, ідея проєкта пропонується студентами самостійно)	20 балів	13-14-й тиждень
3.	Презентація та захист проєкту	10 балів	13-14-й тиждень
4.	Тест множинного вибору	10 балів	15-й тиждень
	Всього	50 балів	

5.2.2. Критерії оцінювання

Блок 1				
<i>Дискусія.</i>	<i>0 балів</i>	<i>1- 2 бали</i>	<i>3-4 бали</i>	<i>5 балів</i>
	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав пасивну участь у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми
	<i>0 балів</i>	<i>1- 2 бали</i>	<i>3-4 бали</i>	<i>5 балів</i>
<i>Дискусія.</i>	Студент не брав участі у дискусії	Студент брав участь у дискусії у формі окремих реплік та зауважень	Студент брав активну участь у дискусії, проте недостатньо аргументував свою позицію	Студент брав активну участь у дискусії, самостійно формулював та висловлював думки щодо теми, аргументував свою позицію
<i>Атестація (тест множинного вибору)</i>	<60% правильних відповідей	60-74 % правильних відповідей	75-89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
<i>Виступи з доповідями.</i>	<i>0 балів</i>	<i>1- 2 бали</i>	<i>3-4 бали</i>	<i>5 балів</i>
	Студент не підготував доповіді, не брав участі обговоренні. дискусії	Студент не розкрив тему доповіді, не аргументує свою позицію, не відповідає на додаткові питання, не виявив активності при обговоренні. дискусії	Студент розкрив тему частково, недостатньо переконливо аргументує свою позицію, не відповідає на окремі додаткові питання, брав участь обговореннях, дискусіях	Студент повністю розкрив тему доповіді, переконливо аргументує свою позицію відповідей на додаткові питання, брав активну участь обговореннях, дискусіях
<i>Вікторина.</i>	<i>0 балів</i>	<i>1- 2 бали</i>	<i>3-4 бали</i>	<i>5 балів</i>
	Студент не брав участі у вікторині	Студент не виявив активності в командній роботі	Студент брав участь у командній роботі, дав окремі правильні відповіді	Студент брав активну участь у командній роботі, дав правильні відповіді на декілька питань вікторини
<i>Тест множинного вибору</i>	<60% правильних відповідей	60-74 % правильних відповідей	75-89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей
Блок 2				

<i>Есе</i>	< 6 балів	незначна об'язаність щодо проблеми, наведено короткий опис. Не демонструє самостійного мислення щодо обраної теми.	Наведено більшою мірою опис проблеми (без аналізу) недостатнє обґрунтування основних моментів, не достатньо послідовна аргументація.	Продемонстровано розуміння, глибину та / або деталізацію проблеми; основні моменти обґрунтовані, аргументи є послідовними; вивчаються різні точки зору.	9-10 балів	Досить глибоко та / або детально розкрита проблема, проаналізовані різні погляди на проблему; всі основні моменти викладені, аргументи послідовні та вагомі; аналізуються різні точки зору, наводяться власні пропозиції.
<i>Груповий проєкт</i>	< 12 балів	Не всі складові проєкту розроблені та/або інформація подана неструктуровано, немає розуміння логічної моделі (рамки). Результати представлено у невідповідному форматі.	Наявні усі складові без детального обґрунтування. Інформація а структурована, є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування проєкту. Результати представлено у відповідному форматі.	Обґрунтована важливість ідеї проєкту, виконано усі складові складові. Наявні усі складові з обґрунтуванням. Є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування проєкту. Результати представлено у відповідному форматі. Дані є актуальними.	15-17 балів	Обґрунтована важливість ідеї проєкту, виконано усі складові з повним обґрунтуванням та глибоким аналізом. Є чітке розуміння логічної моделі (рамки), реалізовано усі кроки формування проєкту. Аналіз є ґрунтовним, визначено ризики та перспективи Форма представлення повністю відповідає вимогам.
<i>Презентація та захист проєкту</i>	< 6 балів	Студенти не беруть участь у груповому обговоренні, на надають зворотній зв'язок на виступи інших. Презентація відсутня або не відображає зміст проєкту.	Презентація частково відображає зміст проєкту, витримано таймінг. Студенти беруть участь у груповому обговоренні, зворотній зв'язок не надано рекомендацій.	Презентація повністю відображає зміст проєкту, витримано таймінг. Студенти беруть участь у груповому обговоренні, обґрунтовують висновки.	6-7 балів	Презентація повністю відображає зміст проєкту, витримано таймінг. Студенти рефлексують результати діяльності команди, слухають, оцінюють та ефективно реагують на думки інших, та частково модерують групу обговоренні ґрунтовно надають зворотній зв'язок
<i>Тест множинного вибору</i>	< 60% правильних відповідей		60-74 % правильних відповідей	75-89 % правильних відповідей	90-100 % правильних відповідей	

5.3. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
Блок 1		
1	Пройдення тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
2	Усний зворотний зв'язок від викладача під час занять	протягом занять
3	Самооцінювання	2-й, 5-й, 8-й, 11-й, 13-й тиждень
4	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після виступів з доповідями	9-й тиждень
5	Взаємооцінювання за результатами вікторини	12-й тиждень
Блок 2		
1	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 2 тижнів після складання
2	Консультації, усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над проектом	протягом занять
3	Тест	12-13-й тиждень
4	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів після презентації проекту	під час захисту

В межах блоку 2 передбачається також **взаємне оцінювання (peer to peer learning) та самооцінювання** як елемент формативного оцінювання (після презентації проекту) та сумативного оцінювання – на основі балів, що виставив викладач групі, студенти самостійно розподіляють їх відповідно до внеску кожного у спільний результат за певними критеріями (відповідальність, внесок у створення ідеї, участь та своєчасність виконання завдань, які ставила група, участь у дискусії під час захисту).

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Основні джерела

1. Конституція України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Концепція розвитку громадянської освіти в Україні. Схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 жовтня 2018 р. № 710-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
3. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015
4. Абетка політична. Громадянське суспільство і політика : навчальний посібник. За наук. ред. док. наук держ. упр. О. В. Радченка, Редактор-упорядник М. Д. Городок, [автори-упорядк. А. В. Карташов, О. В. Радченко], вид. 11-е, доп. і перероб. Київ : 2016. 48 с. URL: https://www.iri.org.ua/sites/default/files/resources/Gromadskyk%20susplylstvo%20i%20polityka_1.pdf
5. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. – К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с. URL: https://geo.knu.ua/images/doc_file/navch_lit/posibnik_Kononenko.pdf
6. Громадянська освіта: посібник / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, за заг. ред. О.В. Літвінова. Дніпро: ТАМАРИСК, 2017. 100с. URL: <https://www.hubs.org.ua/docs/posibnyk-hromadianska-osvita/>
7. Громадянська освіта: теорія і методика навчання. Посібник для студентів вищих навчальних закладів / кол. авт., координ. Т. Клекота, А. Гарновський. Київ: ЕТНА-1, 2008. 174 с. URL: http://old.ipro.edu.ua/files/gromad_osvita/resursy/08_grom_osvita_teorija_metodyka.pdf
8. Демократія: від теорії до практики. Підручник курсу / осн. авт. та ред.: д-р Грід Берроуз. К.: «Гнозис», 2018. 282 с. URL: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_ukraine_democracy_from_theory_to_practice_course_reader_v1_ukr.pdf
9. Лісовський П.М. Міжнародні відносини: ментальність, геополітика, глобалізація: навчальний посібник. Київ: Кондор, 2017. 156 с.
10. Посібник з підготовки проєктів. Підтримка політики регіонального розвитку в Україні EuropeAid/132810/C/SER/UA <https://enfcities.org.ua/upload/files/Dodatku.pdf>
11. Ткачук А. Ф., Наталенко Н. В. Місцева ідентичність. Для територіальних громад і не тільки / А. Ткачук, Н. Наталенко. – К.: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2020. – 97 с. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/691/local_identity_for_site.pdf
12. Політологія: підручник/М.П. Гребін, Л.М. Герасіна, І.О. Поліщук, О.М. Сахань, Харків: Право, 2018. 462 с.
13. Профоліо для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з розвитку громадянських компетентностей / Парашенко Л., Молчанова Ю., за заг. ред. Протасової Н. К.; Основа, 2018. 28 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1ayovmCL3kCS61yStE9w94p0s149bJHq7/view>

14. Рибалка В.В. Соціально-педагогічне і психологічне забезпечення розвитку дитячого громадянського суспільства і особистості громадянина: посібник. К.: ТАЛКОМ, 2018. 226 с. URL: <https://lib.itta.gov.ua/711595/2/Rybalka.pdf>
15. Стандарти діалогу: визначення і принципи версія станом на 20.02.2018. URL: http://ipsc.org.ua/upload/resursi/IMIP-dialogue--Standards-24_03_18.pdf
16. Томахів В.Я. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 224 с. URL: <dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/33282/1/Томахів%20посібник.PDF>
17. Боренько Я., Донещ А. Демократія, права людини та участь молоді. Громадянська освіта для молодіжних працівників: посібник для тренерів. К., 2019. 118 с. URL: https://www.ua.unfpr.org/content/ukraine/uk/home/library/democratic_government/civic_education-for-youth-workers.html
18. Борисова О. В. Зовнішня політика України: історія та сучасність: курс лекцій. К.: Кондор, 2017. 342 с.
19. Вербель А.В., Субот О.А., Христюк Т.А. Соціологія: навчальний посібник. К.: Кондор, 2009. 550с.
20. Гвоздь В. І. Сучасні процеси світової глобалізації та їх вплив на Україну. Бінгел: журнал геополітичної аналітики, 2018. № 1. С. 4-16. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12813/Hvozdz_Suchasni_protsesi_svitovoi.pdf?sequence=1&isAllowed=y
21. Гелей С.Д. Рутар С.М. Політологія. Навчальний посібник. К., 2012. URL: http://culonline.com.ua/Books/politologia_Geley.pdf
22. Громадянське суспільство України: сучасні практики та виклики розвитку: аналіт. доповідь / [Яблоунський В. М., Андрийченко Т. В., Бекешкіна І. Е. та ін.] ; за заг. ред. О. А. Корнієвського, Ю. А. Тищенко, В. М. Яблоунського. К.: НІСД, 2018. 128 с. URL: http://old2.niss.gov.ua/content/articles/files/Dopov_Gromadianske_Suspilstvo_druk_01-9151d.pdf
23. Дубас Н.Я. Поняття громадянського суспільства. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4. С. 13-20. URL: https://www.lvduv.edu.ua/en/documents.pdf/vistnyky/nvsv/04_2011/11dnvaps.pdf
24. Кузьменко Т. М. Соціологія. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2010. 320 с. URL: <http://filelibspn.uu.ua/navchalno-metod/social/Sociologiya-Kuzmenko2010.pdf>
25. Мартиненко А.К. Міжнародні відносини 1945-1975 років: навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2007. 366 с.
26. Мельник Н. В. Взаємодія інститутів громадянського суспільства з органами державної влади. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2015. Вип. 3. С. 17-25. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/2_2019/30.pdf
27. Рабнович П. М. Міжнародні стандарти прав людини: властивості, загальне поняття, класифікація. Вісник Національної академії правових наук України. 2016. № 1. С. 19-29. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vapnu_2016_1_4

28. Павлик Н. П. Механізми захисту прав людини. Енциклопедія прав людини: соціально-педагогічний аспект : [колективна монографія] / кол. авт., за заг. ред. проф. Н.А. Сейко: відп. ред. Н.П. Павлик. Житомир: Волинь, 2014. С.104-107. URL: <https://www.znu.edu.ua/23597/1/механізми.pdf>

29. Середній клас в Україні: уявлення і реалії: дослідження-монографія / Анастасій Рачок та ін. Київ: Заповіт, 2016. 258 с. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2016_Seredn_klas.pdf

30. OECD 2018. The future of education and skills Education 2030 URL: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)

31. Глобальні цілі сталого розвитку: кейси для ухвалення управлінських рішень: навчальний посібник / за загальною редакцією Ю.М. Петрушенка. Суми: СумДУ, 2020. 122 с

32.. Посібник для досягнення Цілей Сталого Розвитку в сфері бізнесу <https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2016/09/SDG-Compass-Guide-Ukrainian.pdf>

33. Навчальні матеріали семінару для представників підрозділів з питань комунікацій з громадськістю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади «Як ефективно спланувати та провести діалог» URL: https://www.kmuc.gov.ua/storage/app/media/17-civik2018/lybrtik_rekomendation/dialog_2017.pdf

34. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини у професійному навчанні державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: Навчальний посібник / Протасова Н., Паращенко Л., Молчанова Ю., Хенселер-Штірлін І., Ретцель М. / за заг. ред. Протасової Н. К.: Основа, 2019. 144 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1lq_7vletK090O3d-wV-p-UcjTqDNXZ1k/view

35. Чемерис А. Розроблення та управління проектами у публічній сфері: європейський вимір для України. Практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ «Софія-А». – 2012. – 80 с. https://despro.org.ua/media/articles/10_book_chemeris_17_12_do_druku.pdf

ВАЖЛИВА ІНФОРМАЦІЯ!

Шановні студенти!

Ви можете скористатися можливостями неформальної освіти, зокрема можливе вивчення елементів дисципліни через масові онлайн курси (МОК), зокрема такі:

✓ «Як ефективно спланувати та провести діалог» - он-лайн курс

«ПРОМЕТЕУС» за посиланням:

https://courses.prometheus.org.ua/courses/OSCE/DIAL101/2017_T1/about

✓ «Організація адвокаційної кампанії на місцевому рівні» – он-лайн курс

«ПРОМЕТЕУС» за

посиланням: [https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+AVD101+2021_T1/about)

[v1:Prometheus+AVD101+2021_T1/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+AVD101+2021_T1/about)

✓ «Діалог та медіація: Шлях до порозуміння» – он-лайн курс «ПРОМЕТЕУС» за посиланням: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+MEDIATE101+2020_T1/about

Отримавши відповідні сертифікати, вам можуть бути зараховані здобуті результати навчання.

РЕЦЕНЗІЯ НА РОБОЧУ ПРОГРАМУ (СИЛАБУС)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проектної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проектної групи ОП _____

_____ *О.М. Пучкова*

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (викладач кафедри ДПД та укр-ва) _____

_____ *М.А.*

_____ *Михайленко М.А.*